

PŘEDBĚŽNÁ ÚPRAVA MICROLEPIDOPTER A NAPÍNÁNÍ MOTÝLŮ POMOCÍ ZÁTĚŽE

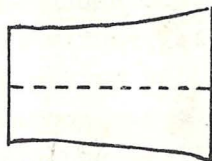
Karel Schmöger

Při sběru microlepidopter je důležité tato preparovat tak, aby napnutý kus měl přirozený vzhled, což se obvykle provádí tím způsobem, že je exemplář ihned po odchytu napnut, nebo živý ve zkumavce nebo jinak dopraven na místo, kde lze v klidu preparovat. Při dlouhodobých exkurzích je pak nutno s sebou brát napínadla, umístěná v patřičně upravených zavazadlech (kufrech), což značně ztěžuje pohyb sběratele.

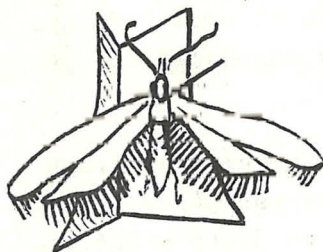
Je však možno se tomuto vyhnout předběžnou úpravou odchycených kusů přímo na místě sběru, kterážto nezabere mnoho času a místa a upravený kus lze definitivně a pohodlně napínat kdykoli. Výhodou tohoto je, že úprava čerstvých kusů a pak samo konečné napínání zabere málo času. Podle mých zkušeností nezabere napínání více než jedna a půl až dvě minuty na kus.

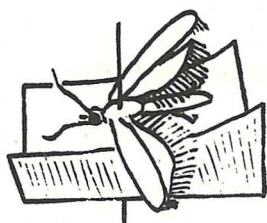
Postup práce

Připraví se větší množství obdélníků z novinového papíru a to z jeho čistého okraje, v rozměrech průměrně $1 \frac{3}{4} \times 1 \frac{1}{3}$ cm, po delší straně se přehnou, čímž vznikne tvar "V". Horní okraj se zastříhne obloukovitě nahoru. (Nutno se-
stříhnout do oblouku směrem k zadečku, jelikož zadní křídla po rovině často sjíždějí. Srovná se při napínání.)

Odchycený kus se nabodne na minucii a zabodne se zevnitř do přehnuté hrany papírku tak, že hlavička směřuje k nižšímu okraji žlábků. Pak se roztáhnou křídla nahoru tak, aby zadní měla cíle v žádané poloze a byla v rovině. Přední křídla jsou skoro vždy poněkud vzadu (připomíná anglickou preparaci). Takto upravený kus, "polotovár", uložíme (zapíchneme) do krabice pro materiál, kde uschne. Je třeba dbát pouze na správnou polohu cilií. Po návratu z exkurze, nebo také až v zimě, provedeme konečnou preparaci.

Pro rozměkčení užívám plechové krabice 20 x 20 x 5 cm, na dně je vrstva 2 cm prosátého, přepáleného písku. Ta se přikryje papírem (toaletním), na ten se položí vata asi 1/2 cm. Písek se zvlhčí 4 ccl převařené vody a do každého rohu dávám 1 kapátko borové vody proti plísní. Na vatu položím mikra a nechám 24 hodin v pokojové teplotě. Vodu je dobře nalévat po bocích krabice, aby se zbytečně nepolil papír s vatou. Po 24 hodinách je možno napínat. Cilie uchovají svoje původní postavení tak, jak uschly a není třeba je dále upravovat. Je však nutno napínat, a to bezpodmínečně, metodou zátěže.

Výhoda je v tom, že asi z poloviny odpadá ztráta času vznikající napínáním na místě odchyty, odpadají rozměrná zavazadla a sběratel má více času na vlastní práci v terénu.

Napínání motýlů pomocí zátěže

Při prohlídkách sbírek najdeme velmi často kusy, někdy i vzácné, které byly při napínání poškozeny, to je, že křídla jsou propíchaná či odřená po použití preparačních jehel. Tyto vady jsou sice přípustné, bývají však narušeny důležité determinační znaky a použitím pruhů pauzovacího papíru nebo celofánu bývají chloupky a různé chomáčky doslova slisovány, což neodpovídá přirozenému vzhledu motýla.

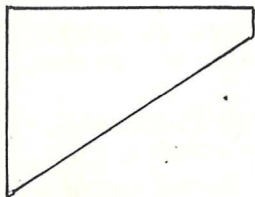
Více let používám způsob, při němž se těmto vadám plně vyhnu. Spočívá v tom, že motýly čerstvé i měkčené napínám bez vpichů preparačními jehlami a bez použití pruhů papíru nebo celofánu. Jde v podstatě o posunutí křídel podložených novinovým papírem, přikrytých celofánem a zatížených sklíčkem do žádané polohy. Tento způsob je možno použít při preparaci všech velikostí motýlů. Určitou nevýhodou je, že napínání vyžaduje asi o 15 % více času, zato je exemplář neporušený. Mimo běžné pracovní pomůcky je třeba sklíček různé velikosti a síly a nepotištěný okraj novinového papíru. Sklíčka je dobře po stranách obrousit jemným pilníkem a smrkem, celofán prohnout, aby nevznikaly nežádoucí rýhy.

Postup práce

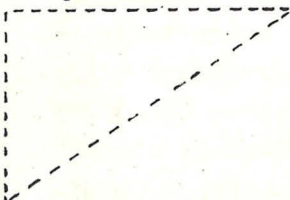
Motýla umístím na napínadle a podložím trojúhelníkem novinového papíru, jehož spodní roh je tupý, aby bylo možno lépe vše posunovat nahoru. Upravíme přesah předního křídla přes zadní, pokud je to možné, pokud není, tedy tak, aby zadní křídlo bylo více posunuto pod přední. Takto upravenou stranu křídel překryji trojúhelníkem celofánu s ohledem na odstávající chloupky a chomáčky a zatížím vhodně voleným sklíčkem.

Připravenou stranu posunu preparační jehlou, kterou opírám o podložený papír v místě tupého odstřihu, obloukem do žádané polohy předního křídla a apex upevním napínacími špendlíky. Zadní křídlo, pokud je příliš nahoře, po odstranění sklíčka jemným poklepem posunu do žádané polohy, pokud však je příliš nízko, podeberu je špendlíkem a vysunu nahoru. Pomáhám si při tom preparační jehlou s kuličkou, kterou zadní křídlo přes celofán přidržuji. (U microlepidopter, pokud se nedají napnout jiným způsobem, upravím cilie štětečkem před položením celofánu a sklíčka.) Tykadla a zadeček upravím obvyklým způsobem. Celofán zatížený sklíčkem, pokud je to nutno, posunuji pouze směrem od tělíčka motýla k okraji, nebo nahoru a dolů, nikdy však obráceně. Tímto způsobem získáme exemplář neporušený a přirozeného vzhledu.

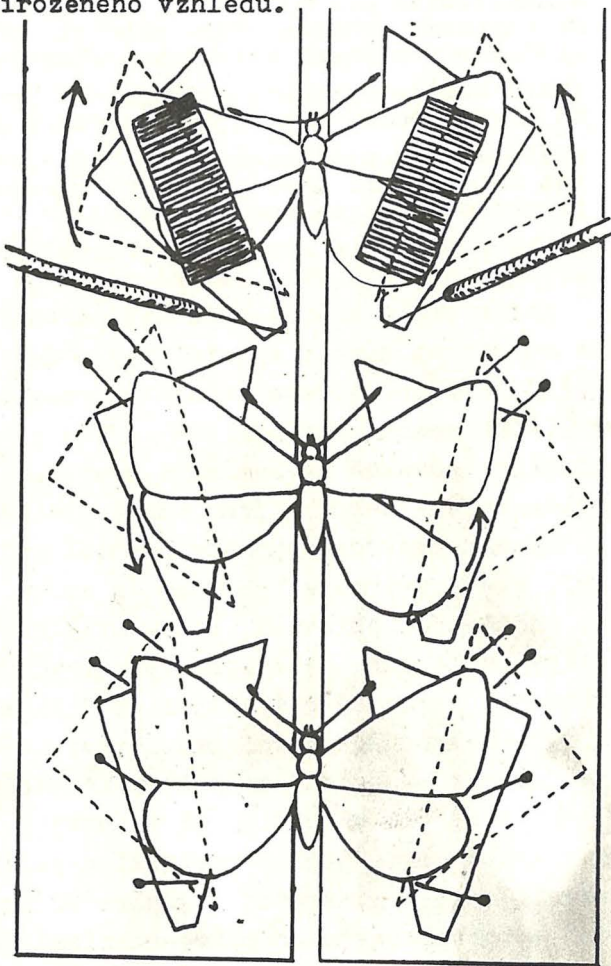
trojúhelník z novin.papíru

trojúhelník z celofánu

sklíčko

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Karel Schmöger, Tyršova 4, 586 01 Jihlava.